

Rozszerzanie namiotu: europejski wkład

Sprawozdanie z międzynarodowego spotkania na temat synodalności europejskiej, które odbyło się w Luxembourg School of Religion & Society, 15-17 stycznia 2023 r.

Wprowadzenie

Nasze spotkanie europejskich ekspertów i praktyków synodalnych miało miejsce pomiędzy sporządzeniem Dokumentu dla etapu kontynentalnego („Rozszerz przestrzeń twego namiotu [Iz 54,2]”) we Frascati w październiku 2022 r. a europejskim zgromadzeniem kościelnym w Pradze w lutym 2023 r. Jego celem była refleksja nad tym pierwszym dokumentem, mająca stać się wkładem dla zgromadzenia praskiego, poprzez zebranie mądrości zaczerpniętej z ponad 50 procesów synodalnych w diecezjach i narodach Kościoła katolickiego w Europie w ciągu ostatnich dziesięciu lat.

Chcieliśmy dowiedzieć się, co Duch Święty czynił w procesach synodalnych na naszym kontynencie, zbadać, co umożliwiło, a co utrudniło przemiany, które te procesy wywołały, aby wskazać niektóre sposoby, w jakie konwersja synodalna może być promowana w Kościele katolickim. Uczyniliśmy to w duchu pokory, świadomi, że dwudniowe spotkanie nie może zaoferować niczego zbliżonego do wyczerpującego potraktowania tego tematu, ale pewni, że te spostrzeżenia mogą być pomocne Kościołom lokalnym, które chcą iść dalej tą drogą.

Chociaż nie rozpoczęliśmy od szczegółowego badania znaków czasu, to jednak obecni byli świadomi dwóch głównych czynników w tle synodu na temat synodalności. Pierwszym z nich jest świadomość, że gwałtowne zmiany społeczne i kulturowe wymagają, jak często w historii Kościoła, aby wieczne nowe wino Jezusa Chrystusa wymagało świeżych bukłaków, jeśli Ewangelia ma być głoszona w naszym czasie i miejscu. Naśladowcy Chrystusa są wezwani do rozszyfrowania obecności i działania Boga w świecie w realiach wiary, nadziei i miłości, a misją Kościoła jest pomaganie ludziom w czynieniu tego samego. Synodalność, przyjęta z wiarą i cierpliwością, może pozwolić Duchowi Świętemu na oświecenie Ludu Bożego w kwestii nowych struktur i sposobów myślenia, których wymaga ta misja. Drugim jest świadomość dysfunkcji i niepowodzeń instytucjonalnych w wielu wymiarach, które wymagają pokornej otwartości na nawrócenie i zmianę.

47 uczestników z całej Europy spotkało się w atmosferze modlitwy i braterstwa - braterskiej i siostrzanej - jako równi sobie, z otwartością na wzajemne doświadczenie i refleksję. Używaliśmy synodalnych metod rozmowy duchowej; pracowaliśmy w językach angielskim i francuskim.

Poniżej znajduje się krótkie podsumowanie niektórych spostrzeżeń i owoców naszego spotkania.

1. Pozytywne przemiany

Punktem wyjścia tego spotkania były doświadczenia, a nie teorie, dotyczące synodalności. Usłyszeliśmy o wielu przemianach, głównie wewnętrznych lub dyskretnych, które napawają nas nadzieją i oczekiwaniami na przyszłość. Wśród nich były takie, które ukazywały, że ludzie poczuli się rozpoznani, ponieważ zostali wysłuchani, co z kolei wytworzyło świadomość, że są aktywnymi podmiotami i protagonistami w Kościele, współodpowiedzialnymi za jego misję. Doświadczenia synodalne pozwoliły wielu osobom bezpośrednio doświadczyć Kościoła bardziej braterskiego, zróżnicowanego i współpracującego, takiego, który jest bardziej misyjny i zaangażowany w potrzeby i marzenia naszego wieku.

Usłyszeliśmy również o radości i pocieszeniu płynącym z przejścia od dyskusji i debaty do rozeznania duchowego, a także o poczuciu, że Duch Święty naprawdę działa poprzez instynkt wiary zwykłych ludzi.

Wreszcie, usłyszeliśmy wiele świadectw silnego wzrostu energii i nadziei w Kościele, poczucia, że dzięki synodalności otwierają się nowe horyzonty i możliwości. Jesteśmy wdzięczni za te przemiany i za znaki, że Duch Święty działa poprzez nie.

2. Dobre praktyki

Jesteśmy wdzięczni również za dobre praktyki i postawy (*manières d'être*), które ułatwiły te przemiany.

W ich centrum znajduje się praktyka rozmowy duchowej z jej różnymi elementami: modlitwą, milczeniem, *facylitacją* zapewniającą uporządkowane i zdyscyplinowane słuchanie, równym uczestnictwem itd. Za szczególnie ważne uznano osobiste spotkania w małych grupach, które pozwalają ludziom dzielić się konkretnymi doświadczeniami, a nie abstrakcyjnymi poglądami czy ogólnymi opiniami, w atmosferze, która pozwala usłyszeć, co Duch Święty może mówić przez te doświadczenia.

Podkreślano pomocne postawy i podejścia: celebrowanie różnorodności i bycie gotowym do słuchania głosów z zewnątrz lub stanowiących wyzwanie; utrzymywanie (*traverser*) w zaufaniu naszych napięć i nieporozumień (*désaccords*) bez dążenia do ich rozwiązania, ale pozwalanie, by pomagały nam wzrastać (*les faire fructifier pour nous faire grandir*). Usłyszeliśmy o znaczeniu cierpliwości, zaufania i realistycznych oczekiwań oraz postawy pokory, otwartości i rozeznania.

Podkreślono dwie kolejne kwestie. Jedną to znaczenie formacji w tych procesach, pozwalającej zrozumieć styl i cel procesów synodalnych oraz rację bytu tych starożytnych metod.

Drugim było istotne znaczenie tego, że synodalności można się nauczyć przez działanie (*la synodalité s'apprend en en faisant l'expérience*): ci, którzy w niej uczestniczyli, są przemienieni przez doświadczenie i tracą przed nią lęk. Kluczem do rozwoju synodalności w Kościele katolickim jest refleksja nad tym doświadczeniem, uczenie się zawsze, jak rozwijać i dostosowywać metody do kontekstu.

3. Przeszkody

Dyskutowaliśmy również o przeszkodach i niepomocnych sposobach myślenia. Procesy synodalne są czasem sprowadzane do skupienia się na kwestiach strukturalnych i funkcjonalnych, z niewielką ilością modlitwy i małą otwartością na to, co może podpowiadać Duch Święty. I odwrotnie, istnieje ryzyko, że procesy synodalne nie przekładają się na zmiany strukturalne tam, gdzie są one potrzebne.

Słyszeliśmy również, że często brak przekonania lub wsparcia dla procesów synodalnych ze strony osób sprawujących władzę, a w niektórych przypadkach aktywny opór, powoduje, że ludzie trzymają się z daleka. W innych przypadkach synodalność jest mylona ze zwykłą wymianą opinii.

Nie pomagają też defetyzm i sceptycyzm, których źródłem jest często lęk przed zmianą, trzymanie się pewnych przyzwyczajzeń, chęć schronienia się w przeszłości, lęk przed obcymi. Paradoksalnie, być może, słyszeliśmy, że w odpowiedzi na synod nastąpiła silniejsza polaryzacja, a w jego ramach większe braterstwo i komunია.

Słyszeliśmy o niebezpieczeństwach słuchania tylko znanych głosów. Samo wykluczenie lub wykluczenie przez innych osłabia synodalność. O ile wyrażanie silnych emocji jest częścią szczerego dzielenia się, o tyle tkwienie w nich może być problemem. Inne niepożądane postawy to zniecierpliwienie powolnością procesów synodalnych, koncentracja na konkretnych wynikach (i rozczarowanie, gdy się one nie pojawiają), a także sztywna postawa (immobilisme).

4. Zalecenia

Na koniec zastanawialiśmy się, jakie konkretne kroki lub działania można by teraz podjąć, aby ułatwić Kościołowi katolickiemu synodalne nawrócenie na każdym poziomie.

Mając świadomość, że kluczowym wyzwaniem dla Kościoła w Europie jest dystans między Kościołem instytucjonalnym a ludźmi, a także między różnymi grupami w Kościele (DCS 22-27), proponujemy, aby skupić się na rozwijaniu platform spotkania: przestrzeni synodalnych, w których doświadczenia ludzi są traktowane poważnie i które pozwalają na wzajemne słuchanie i wzrastanie w komunii. Poprzez dialog wewnętrzny, jak również dialog ekumeniczny i w istocie dialog ze wszystkimi ludźmi dobrej woli, Kościół katolicki może lepiej zrozumieć objawienie Boże (por. *Gaudium et Spes* 44). To pomoże nam lepiej głosić Ewangelię w języku ludzi naszych czasów, jak w przypadku Pięćdziesiątnicy.

Wymaga to wprowadzenia zwyczajów synodalnych na każdym poziomie Kościoła: w parafii, diecezji, konferencji biskupów, regionie itd. Ale zależy to również od tego, by każdy w Kościele zobaczył, gdzie może natychmiast wprowadzić rozmowę duchową do codziennej działalności swojej grupy, ruchu, organizacji charytatywnej, projektu lub innego rodzaju inicjatywy. W ten sposób kładziemy ciało na teologicznej prawdzie, ukazującej, że Kościół jest Ludem Bożym.

To oddolne nawrócenie synodalne wymaga również lepszego dzielenia się praktykami, narzędziami i spostrzeżeniami w ramach sieci kościelnych oraz autentycznego zaangażowania w formację biskupów, księży, zakonników i wiernych świeckich. Nie można tego dokonać bez

przywództwa, które ułatwia proces rozeznania i poważnie traktuje jego wynik. Ponadto zakłada świadomość i refleksję nad tym, gdzie leży władza i jak jest sprawowana.

Wreszcie, ważne jest, aby ludzie zobaczyli, że procesy synodalne prowadzą do konkretnych zmian i dlatego można im zaufać.

Wniosek

Opuściliśmy to spotkanie pokrzepieni synodalnym duchem Kościoła „w drodze” (une église en marche), którego doświadczyliśmy w tych dniach, i z odnowionym zaangażowaniem w pomoc w jego urzeczywistnianiu. Ufamy, że te kilka refleksji i spostrzeżeń przyczyni się do żywej pracy w Pradze oraz do owocności synodu na temat synodalności.

Thum. Marcin Jewdokimow

Prepared by the drafting committee: Austen Ivereigh, Philippe Berrached, Alphonse Borras, Arnaud Join-Lambert, Jos Moons, Björn Szymanowski.

Organising committee for the meeting: Aldegonde Brenninkmeijer, Jean Ehret, Hans Geybels, Arnaud Join-Lambert, Jos Moons.

Those present included, amongst others: Markus Adolphs (Germany), Avril Baigent (United Kingdom), Philippe Berrached (Belgium/France), Vincent Billot (Luxembourg), Alphonse Borras (Belgium), Aldegonde Brenninkmeijer (Belgium), Camino Cañón Loyes (Spain), Rachel Chlela (Belgium/Lebanon), Carine Devogelaere (Belgium), Jean Ehret (Luxemburg), Marie Anne Florin (France), Joseph Galea-Curmi (Malta), Hans Geybels (Belgium), Konrad Glombik (Poland), Pedro Gomes (Belgium/Portugal), Judith Gruber (Belgium/Austria), Tomáš Halík (Czech Republic), Christian Heckmann (Germany), Austen Ivereigh (United Kingdom), Marcin Jewdokimow (Poland), Arnaud Join-Lambert (Belgium), Igna Kramp (Germany), Michael Kuhn (Belgium), Laetitia van der Lans (The Netherlands), Annemarie C. Mayer (Germany), Isabelle Morel (France), Jos Moons (Belgium/The Netherlands), Ikenna P. Okpaleke (Belgium/Nigeria), Julian Paparella (Italy/Canada), Lucio Adrián Ruiz (Vatican), Renée Schmit (Luxembourg), Matthias Sellmann (Germany), Björn Szymanowski (Germany), Gabriele Tornambe (Italy), Christophe Wermeille (Switzerland).